

Anulu I.

N^{ro} 4.

Fóia basericésca.

Organu

pentru cultura religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

25 Februaru 1883.

Cuprinsulu:

Dispusetiunile basericei pregatorie spre postulu mare. — Originalulu contractului de schimbu alu dominiului din Blasiu. — Cestiuni din dreptulu basericescu. —

Isai'a profetulu si rationalismulu. — Contemplatiune la resaritulu sorelui.

Datorinti'a preotului in tempu de epidemia.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1883.

Tipografi'a Seminariului gr.-cat. in Blasiu.

Dispusetiunile bisericeii pregtatorie spre postulu mare.

Chiamarea principala a santei bisericeii este instruirea filoru sei in adeveturile de credintia si de morala. Sant'a biserica condusa de Spiritulu Santu nu numai cã a fostu totu de a un'a conscia de momentosetatea chiamarei acesteia, dara inca ce e mai multu, a folositu tote ocasiunile, ce i se oferieãu, spre a correspunde cãtu se pote mai deplinu chiamarei acesteia. Spre scopulu acest'a ea nu s'a multiumitu numai cu ace'a, cã s'a ingrigitu, cã ministrii sei se predice cu graiu viu adeveturile de credintia si morala, ci si a formatu totu ritualulu, tote ceremoniele si totu cultulu seu astufeliu, cãtu si in acele se se cuprinda simbolice adevuru eternu alu invetiaturei ei divine. Pre calea acest'a a ajunsu sant'a biserica acoló, cãtu totu rituahulu ei este unu predicatoriu, unu evangelistu continuu alu credintiosiloru.

Preste totu decursulu anului bisericescu credintiosii nice odata nu au lipsa atãtu de mare de instructiune, cum au lipsa la intrarea in postulu celu mare, care este tempulu penitentiei pentru tota biseric'a. Acest'a pentrucã postulu in biseric'a crestina nu are numai insemnatate ceremoniala, cã in Testament'u vechiu, ci are si insemnatate morala *per eminentiam*. Inimicii celi mai mari ai omului in statulu caletoriei prin lumea acest'a suntu deoparte sensualitatea trupului seu, de alta parte deliciele cele atragutorie ale lumei. Din aceste doue resaru tote peccatele omenesci, asia cãtu deca astãdi nu aru mai esiste acesti doi inimici, atunci pucine peccate s'aru mai comite in lume. Nimicu este dara mai naturalu, decãtu cã s. biserica se tinda din tote poterile a desarmã pre acesti doi inimici ai virtutei. Si acest'a nu o pote face asia cu succesu nice prin predica, nice prin meditatiune, nice pre nice una alta cale, cum o pote face prin postu. Acest'a pentrucã prein postu deoparte sensualitatea trupului se infranéza, se domolesce, foculu ei se alina si poterea ei asupr'a sufletului seade. De alta parte domolinduse sensualitatea, nice deliciele lumei nu o mai potu adamanã cu atãt'a veementia. Astufeliu prin postu nu numai cã se produce unu ecilibriu salutaru intre trupu si sufletu, domolinduse poterea sensuala a trupului, ci sufletulu mai usioru pote triumfã asupr'a trupului.

Inse pre langa tota insemnatatea cea mare a postului, cã midilocu spre virtute, totusi nice unu preceptu bisericescu nu s'a intielesu de catra credintiosi asia de desu in sensu sinistru cã preceptulu despre postu. Afara de ace'a intre preceptele bisericesci preceptulu cu privire la postu este unulu dintre

cele mai grele. Din caus'a acést'a S. Baserica trebuie, se purcéda cu preceptulu acest'a cu una tactica prudenta si intielepta, cá nu cumva credintiosii se fia ingreunati cu sarcina prea mare, care se nu fia in stare a o portá.

In aceste doue consistu tote dispușetiunile pregatitorie ale basericeii spre postulul celu mare, anume: antaiu, in instruirea credintiosiloru cu privire la valoarea postului, si a dou'a, in prefigerea unei căli prudente spre inceperea postului.

Doue suntu parerile cele gresite cu privire la valoarea si insemnatatea religiosa a postului. Cea de antaiu constá in ace'a, cá si cum postulul singuru si neimpreunatu cu inim'a curatá si cu fapte bune ar' fi in stare a face pre omu dreptu si placutu in aintea lui Domnedieu. Cea de a dou'a constá in ace'a, cá si cum postulul nu ar' avé nice una valoare, si pentru omu este indiferentu óre postesce seau se tavalesce in totu genulu de desfatári si desmierdatiuni. De aceste doue pareri gresite voiesce sant'a baserica a ferí pre fii sei in ainte de a intrá in postulul celu mare. Si acést'a o face baseric'a cu una intieleptiune si cu unu tactu demnu de tota admiratiunea. Anume, cá se ferésca pre credintiosii sei de cea de antáiu parere gresita, cá si cum postulul singuru fara de cealalte virtuti ar' fi in stare se mantuiésca pre omu, demanda cá in Dominec'a a trei'a in ainte de inceputulu postului mare se se cetésca in baserica la Sant'a Liturgia Evangeli'a vamesiului si a fariseului, in care fariseulu s'a laudatu nu cu virtutile, ci cu postulul, cu ace'a cá elu postesce de doue ori pre septemana, din care cauza a si esitu neindreptatu din baserica. Ce i a folositu lui postulul fara de cealalte virtuti? Nemicu! Din care cauza s. baserica demanda, cá in septeman'a ace'a credintiosii se nu postésca nice Miercuri'a nice Vinerea, cá nu cumva se cada si eli in parerea ace'a gresita a Fariseului, cá prin postu singuru se potu mantuf. Din caus'a acést'a in septemán'a acést'a este hártiu, in care credintiosii manca carne si Miercuri si Vineri. Audiendu inse credintiosii, cá Fariseului nu i a folositu postulul nemic'a, tare ușioru aru poté cadé in celu-alaltu estremu, cá si cum totu un'a ar' fi, ori va postí omulu, ori se va cufundá in ori ce desfetari. Cá se ferésca sant'a baserica pre fii sei acum de cealalta parere gresita, demanda, cá in Dominec'a venitoria se se cotésca in Sant'a baserica Evangeli'a fiului celui retacitu, care si a petrecutu viet'i'a in desfetari si desmierdatiuni cheltuindusi tota averea parintiesca. Si mai pre urma unde a ajunsu? La miseri'a cea mai mare, incátu pasceá porcii straimiloru, se nutrieá cu radecini, si ar' fi doritu se mance baremu cu servitorii tatalui seu. Fariseulu a cadiutu in unu estremu, fiulu celu retacitu in altu estremu. Pre amendoi i pune s. baserica in aintea ochiloru credintiosiloru sei, cá se se feresca de gresielele ambiloru in postulul celu mare, ce-i astepta. In Dominecile aceste doue tote cantarile cele frumoșe si sublime ale triodului dela inseratu si manecatu, indemna pre credintiosii, cá se se ferésca, se nu cada nice in eroarea fariseului, nice in a fiului celui retacitu, ci se tiena calea midilocia, calea prescrisa de s. baserica.

Dupa-ce pre calea acést'a S. baserica s'a ingrigitu cá fii sei se aiba idea clara si corecta despre valoarea postului, numai de câtu trece la alta dispușetiune pregatitoria. Postulu in baseric'a noștra constâ in abstienere dela ori ce nutrimentu din regnulu animalialoru. Deca credintiosii aru intrâ deodata in unu atare postu, atunci saltulu dela mancarea de carne la postulu constatatoriu in nutrimentu numai din plante aru fi prea veementu, si pote unii din credintiosii nu aru fi in stare a suportâ cu pacientia sarcin'a cea noua. Din caus'a acést'a s. baserica a dispusu, cá in ainte de intrarea in postulu celu mare constatatoriu in nutrirea numai cu plante, credintiosii se se dedé mai antâiu prin ace'a, cá in una septamana se se abtiena numai dela carne, si le concede cá se manance bucate albe, va se dîca branza, lapte, oua, untu si altele, din care cauza se si numesce septaman'a acést'a: *septeman'a cea alba*. Fiendu asia dara credintiosii instruiti despre valoarea cea adeverata a postului inca in Dominecile de mai in ainte, acum incepu postulu, inse gradatu, prin abstienere mai antaiu numai dela carne, si numai dupa ace'a dela totu nutrimentulu din regnulu animalu.

Inse greu lucru este postulu! Credintiosii cá se-lu pota tiené au lipsa de incuragiare continua. S. Baserica cá una maica prea buna nice de acést'a nu-si uita. Din care cauza demanda, cá in Dominec'a lasatului de carne se se cetésca Evangeli'a judecatei celei din urma. In Evangeli'a acést'a se espune credintiosiloru scen'a ace'a magnifica si totu odata infricosiata dela capetulu lumii, cáudu celi buni si voru audí sentinti'a resplatitoria, éra celi rei sentinti'a pedepsitoria pentru eternitate. Audiendu credintiosii Evangeli'a acést'a trebuescu se capete curagiu spre portarea postului, sciendu cumcâ postulu nu tientesce altu ceva, decâtu cá toti se incungiure sentinti'a condamnatoria, si toti se auda sentinti'a resplatitoria de: „*veniti binecventatii parintelui meu!*“ Cu rara intieleptiune a alesu s. baserica pentru inceputulu postului chiaru Evangeli'a judecatei din urma. Nemic'a nu ne pote pre noi incuragiá, cá se suportâmu una greutate asia apesatoria cá postulu, precum ne incuragéza punerea in aintea ochiloru si revocarea in memoria a judecatei din urma, cându tote suferintiele nostre se voru resplatí dupa dreptate. Deca amu tiené noi in aintea ochiloru noștrii totu de a un'a scen'a judecatei din urma, atunci amu fi in stare a suferí ori si ce, numai cá se potemu incungiurá pecatulu.

Afara de acést'a cá credintiosii se capete curagiu si mai mare spre observarea postului, s. baserica prescrie, cá preste tota septaman'a cea alba se se cetésca Evangeliiele patimiloru Domnului nostru Isusu Christosu. Prin acést'a dispușetiune s. baserica dîce oresi cumva credintiosiloru sei: greu lucru este in adeveru pentru voi postulu, inse cu câtu a fostu mai grea suferinti'a si patimile Fiului lui Domnedieu! Éta in elu aveti unu esemplu perfectu de imitatu! Elu a suferitu patimi si morte pentru peccatele vostre, si voi se nu fiti in stare a supportâ postulu, ce la totu casulu este mai micutiú de câtu suferintiele si morte pre cruce a Fiului lui Domnedieu!

Dupa-ce pre calea acést'a S. baserica si a instruatú pre credintiosii sei despre valorea postului, dupa-ce i a pregatitu in septeman'a cea alba prin unu postu mai micutiú, dupa-ce i a incuragiatu prin espunerea judecatei din úrma si a patimiloru si mortei Mantuitoriului nostru Isusu Christosu, in urma i lasa se intre in postulu celu mare cá pre nesce fii instruiti, probati si incuragiatu. Cu ocasiunea acést'a le mai díce inca odata in Apostolulu din Dominec'a lasatului de branza: „*Fratiloru! mai aproape ni este noue mantuirea acum, cá noptea a trecutu éra dñu'a s'a apropiatu!*“ pentrucá prin acést'a se le arete, cá pana cându au fostu in bratierele desfatariloru lumesci, au petrecutu cá in una nopte, in care n'au potutu vedé pre Domnedieu cum se cuvine. Acum a venitu tempulu incetarei desfatariloru, tempulu postului, si acum le resare loru dñu'a, in care potu se veda pre Domnedieu si fericirea, la care i a chiamatu pre eli. Éra cá credintiosii se uite lucrurile lumesci si in decursulu postului se cugete numai la Domnedieu, le mai díce inca odata S. baseric'a in Evangeli'a aceleiasi Domineci: „*nu ve adunati voue comora pre pamentu, unde moliele si rugin'a o strica, si unde furii o sapa si o fura, ci ve adunati voue comora in ceriu, unde nice moliele, nice rugin'a nu o strica, si de unde furii nu o sapa nice o fura*“.

Si cu aceste s. baserica conduce cá de mana pre fii sei in postulu celu mare ¹⁾.

Contractulu originalu

incheiatu între Thesauriatulu reg. transilvanu si Baronulu Joanu Innocentiu Clainu episcopulu Fagarasiului cu respectu la schimbarea dominiului de Gher'la si celu din Sambat'a inferiore cu dominiulu Blasiului.

Memoriae commendatur virtute praesentium, quibus expedit, universis, praesentibus atque futuris, harum notitiam quoquo modo, a qualicunque tempore habituris; quod, quemadmodum apud Sacram suam gloriose regnantem Mattem Romanorum Imperatorem et haereditarium Tranniae Principem Dnum Dnum Carolum Sextum inter gravissimas Imperii longe lateque diffusi curas Gloria Dei, Exaltatio S-ae Rom. Ecclesiae, salus et conservatio subjecti populi, primum nullo non tempore obtinent locum, ita Eadem alte laudata Majestas, pro innata sua in gentes sibi subditas Regio-Caesarea clementia, et Divinae Glorae promovendae indefesso studio, reinque publicam ecclesiasticam propagandi apostolico zelo, qua Rex Apostolicus ad conservandum in suis terris, atque simul consolandum, debitaque in fidelitate firmandum Clerum Graeci Ritus Orthodoxae Ecclesiae per professam unionem, et abjuratum schisma, in hoc Principatu Tranniae una cum gente valachica reconciliatum foundationem pientissimam 6000 florn pro Eppo Gr. R. Unito, undecim Monachis Basilianis, nec non viginti alumnis Balásfalvensibus, et tribus in Collegio Romano de propaganda studentibus pariter alumnis clementissime resolvere dignatus fuit,

¹⁾ Dispusetiunile aceste lipsescu la celalalte trei posturi, fienducá acele s'au introdusu cu multu mai tardiu, si nice odata n'au avutu insemnatarea, ce o are postulu mare.

et hanc benignissimam suam resolutionem in effectum realem ponendam, Excelsae Suae Aulicae camerae, et per hanc consequente, supremo per Tranniam et Austriacam Valachiam Camerali Directioni benignissime demandavit, ut proinde clementissimae huic resolutioni satisfaceret, et eo citius pientissima fundatoris Regis Apostolici mens adimpleretur, ad perpetuam rei memoriam et irrevocabiler hocce Instrumentum pro se et suis haereditariis Regiis successoribus omni tempore valiturum, ex una inter Fiscum Regium, et Reverendissimum Dominum Joannem Innocentium Baronem Klain, praelibati Graeci Ritus Cleri et populi per Tranniam et partes huic applicatas Uniti, Romanaeque Ecclesiae reconciliati Eppum ex altera parte, in bona et debita forma erectum est, vigore cujus:

Primo: Mox fassus Revdus Dnus Eppus Fiscale Dominium Szamos Ujváriense et integram ac totalem possessionem in terra Fogaras Also Szombathfalva dictam ex clementissima altae laudatae Suae Mattis collatione, cum annuo beneficio 3000. florenorum, per ipsum Dnum Eppum et eiusdem Praedecessorem hucusque tenta, ac possessa, cum omnibus suis juribus, utilitatibus, et emolumentis Fisco Regio resignat, et irrevocabiler in perpetuum remittit. E contra:

Secundo: Ex parte et clementissima annuentia Suae SS-ae Mattis pro eodem Dominio Szamos Ujváriensi et possessione Also Szombathfalva praeattactó Revdis. Dno Eppo, Undecim Graeci Ordinis Sti Basilii Religiosis, viginti alumnis Litterarum studio Balásfalvae excolendis, et tribus pariter alumnis Romae in Collegio Urbano de propaganda fide sustentandis cum beneficio annuo 6000 fl. per modum perpetuae et irrevocabilis foundationis, etiam in Tabulas Romanas referendae, Castrum, qua caput bonorum, et integrum dominium Balásfalvense, optimo et nullo unquam tempore disputabili aut in controversiam vocabili jure, ad alte fatam Suam Mattem, haereditarium videlicet Principem devolutum, cum omnibus suis juribus, emolumentis, beneficiis, utilitatibus, possessionibus integris, nimirum: Balásfalva, Monora, Szászpatak, N. Cserged, Tür, Veza, Csufud, in Cottu Tranniae Albensi existentibus, ac sitis, item portionibus possessionariis: Szantsal, Péterfalva, Iklod, Panád, Szépmező, Spini in Cottu de Küköllő situatis, nec non praediis, agris, pratis, foenetis, terris cultis et incultis, dumetis, sylvis, aquis, molendinis, vineis, harumque promontoriis, oenopolis, pontium teloniis, taxis, decimis, censibus urbarialibus, et quibusvis aliis, quoque nomine vocitatis utilitatibus, et beneficiis, jure et ab antiquo praestari et exigi solitis confertur, ceditur et resignatur, cum legali contra quaslibet legitimas impetitiones in Fiscum Regium, reservata evictione, cum hac disserta et nullatenus sive per Eppum sive per Religiosos, infringenda conditione.

Tertio: Ut ex praespecificatis sex millibus fl. ter mille fl. intertenimento, et subsistentiae ipsius Dni Eppi deserviat, in quorum loco, vel pro quibus possidebit idem Dnus Eppus, omnes antefati Domini proventus allodiales,

seu oeconomicos, onere et labore subditorum procreandos, una cum oenopoliis, censibus pecuniariis, et in natura exigi solitis, item molendinum in Monora, et mediam partem foenorum ac pratorum, quae cuncta pro sua persona libere usufructuabit, ac de illis disponet. Verum

Quarto. Undecim Hyeromonachorum Basilianorum, viginti alumnorum Balásfalvensium, et trium Romanorum fundatio ter mille fl. cum universis proventibus praesciti Domini Balásfalva, decimalibus, molendinis Balásfalvensibus, et Péterfalvensibus, item media parte foeni, 57. zingarorum censu, et pecuaria in praedio Tür erigenda constituitur allodiatura, et illis ex clementia regio Caesarea irrevocabiler confertur, ut ex eadem tam Hyeromonachi, quam alumni subsistere possint, quorum munus erit, in omnibus juventuti curae sibi commissae exemplo praelucere, ipsamque bonis moribus, et literatura nec non idiomatibus in provincia necessariis, quibus conversari, et se cum patriotis communicare possint instituere, ut subjecta apta pro incremento Sanctae Unionis in scholis efformentur, interim ter mille fl. vigore hujus Instrumenti repartitio taliter fiat, et observabitur:

1-o	Vicario	150 fl.
2-bus	Professoribus	250 fl.
8.	Basilianis	800 fl.
20.	Alumnis Balásfalvensibus	700 fl.

3. Alumnis Romanis in Collegio Urbano de propaganda Romae degentibus, vitam monasticam profitentibus, vel profiteri volentibus, quorum susceptio et denominatio regiae Matti reservatur, 12 Scudi, quemlibet a 2 fl. 15 x. computatum, menstruatim 27 fl. pro quolibet, annuatim vero 972 fl.

Quarum posterum ultima quotannis in paratis veniet ex proventibus decimalibus congerenda, et pro alumnis Romanis statis temporibus rite administranda, reliqua vero in natura victui Monachorum suppeditabuntur, remanentes denique 128 fl. tractu temporis necessarium augebunt fundum pro viatico Romam euntium alumnorum.

Quinto: Lignis focalibus etiam Calugeros intertenebit totum dominium, et etiam molendina monachorum procurabit, ut in bono statu conserventur.

Sexto: Cum etiam Sactnae suae Mattis benignissima mens per hanc fundationem eo unice intendat, ut nexus unionis et reconciliatio ad Ecclesiam romanam eo reddantur firmiores, et effectus unionis in posterum magis ac magis appareat, Domini Eppi erit, ad monasteria et statum monasticum, viros, imprimis unione professos, vitae irreprehensibiles, eruditione claros, moribus singulariter praeditos, linguarum plurium gnaros, clero et populo valachico exemplo bono praeturo recipere, ut per ejusmodi subjecta, et eruditos viros, unio majora et majora semper capiat incrementa, Hinc.

Septimo: Cavebit Dnus Eppus vagabundos ex partibus Turcicis et Moldavicis per hancee patriam oberrantes calugeros schismaticos, et unionis

impediendae causa peregrinantes in suorum Collegium admittere, quinimo omne studium impendet, ut ejusmodi pestilentes homines, a Cleri ac populi communicatione arceantur, et nuspiam recipiantur, verum deprehensi immediate eidem Eppo rationem suae peregrinationis reddituri sub gravi animadversione in receptores reservata sistentur. Porro.

Octavo: Cum pro hic et nunc in Castro Balásfalvensi pro Monachis commoda habitatio non detur, sed deinceps exstruenda sit, Dnus Eppus usufructuabit suum Ter mille fl. contingens, ex reliquis ter mille florenis monachorum fundationi determinatis quotannis alumnis Romanis subministrabuntur 972. fl. residui vero 2028. fl. impendentur in fabricam et reparationem Castri, deinceps Monasterii, et hunc in finem constituetur Officialis, ut cum assistentia, cointelligentia, et cumulativa inspectione Eppi sub illud tempus omnes proventus pro monachis et alumnis designatos, in fundum pecuniarium redigat, et simul omnium expensarum reparationis rationes gerat, easque solito modo instructas et a Dno Eppo revisas, et approbatas suis temporibus camerae hujati exhibeat, ut et illas super universis intradis presentari oportebit. At posteaquam

Nono: Cum meliorationes aedificiorum subsecutae fuerint, sensim decrescen-
tibus expensis, recipi poterunt religiosi, et quidem primi tres, qui religiosos ad regulam ordinis Basiliani instruant jure patronatus proponentur introducendi, unde suae Sacratissimae Matti visum fuerit. Et siquidem uti promissum est,

Decimo: Fundationem Episcopalis mensae a fundatione monachorum separatam esse oporteat, oeconomos quoque, et horrea, cellaria, granaria separatim habebunt, salvaque auctoritate Episcopi de suis proventibus disponendi, disponet de reliquis Vicarius cum Capitulo, qui monachis post Eppum praefuturus est, salvis tamen juribus Dno Eppo in spiritualibus competentibus. Et demum.

Undecimo: Sacratissima Sua Majestas qua Rex Apostolicus et fundator sibi et suo Fisco reservat jus bona decedentis Eppi tam mobilia, quam immobilia apprehendendi, et sequestrandi, Dominiumque administrandi usque ad suffectionem alterius Eppi salvis fundationalibus proventibus monachorum. In quorum perpetuam fidem, et memoriam paesens Instrumentum erectum est, et ab utrisque partibus subscriptum.

Balásfalvae die 31-a Aug 1736.

L. S. Joannes Inn. L. Br. Clain, m. p.,
eppus Fogar.

L. S. Fried. Wilh. Dietterich, m. p.,

L. S. Petrus Dobra, m. p.

Quod praesens Contractus inter Fiscum R. ab una et tit. Dnum Baronem Klein Unitorum per Tranniam Eppum, ab alteris partibus Balásfalvae die 31 Aug. 1736 erectus et initus coram nobis ad id specialiter adhibitis testibus

recapitulatus et per partes contrahentes in omnibus punctis et clausulis ratus, pactus, validus et firmus vivo vocis oraculo declaratus fuerit, fidem publicam facimus.

Cibinii 26. Sept. 1786.

L. S. *David Mariaffi de Maxa*, m. p.,
secretarius guber. in Transilvani'a

L. S. *Christianus Rhener*, m. p.,
cancel. guber. Traianae, Tabulae
assessor.

L. S. *Johannes Georg Reismfels*, m. p.,
Inclit. nat. sas. juratus notarius.

Cestiuni din dreptulu basericesou.

de Dr. J. Batiu.

I.

In tempurile nostre se sustieniu si propaga in diferite moduri principie false si erori detestabili cu privire la unele cause de dreptu; de acolo provine, că celi ce nu au cunoscintie esacte din studiulu dreptului basericescu forte adeseori primescu erorii, ma inca se facu si propagatorii acelora.

Din asta cauza am cugetatu că este necesariu, că in acęsta foia basericesca se se atinga cătu mai desu si cestiunile de dreptu, că asia pre acęsta cale de una parte se se intempine si infrunte erorii, cari tendu a se lati si a produce reu si neintielegere, ęr' de alta parte se se indice principiele adeverate ale basericeii, si se se combata nescienti'a, carea este sorgintea celoru mai multe rele.

Cestiunile, ce se voru pertractă aici suntu momentose, si este necesariu si frumosu că se le scia resolvı atātu teologii, cătu si altii carora li place a se ocupă cu scienti'a dreptului; dar' totodata nu e de negatu, că atari cestiuni preste totu suntu de natura delicata si de grea pertractare, asia incātu din partea scriitoriului se recere incātu este cu potentia grigia, ęr' din partea celoru ce voru se perlega materi'a propunenda, pacientia.

Conformu ordinei ce ni amu presiptu a urmă in pertractarea cestiuniloru de dreptu, ne vomu incercă a tractă mai antaiu despre *legea umana* cu privire la notiunile ei generali.

Scrutandu mai antaiu originea etimologica a numelui *lege*, numai decātu se constata, că cuventulu lege se deriva ori dela *legere* din motivu că mai demultu legile scrise pre table publice prin *legere* seau cetire se notificău seau promulgău poporului supusu; ori mai bine si mai corectu *legea* si-a luitu numele dela *legare*,¹⁾ din cauza, că prin lege, omenii se léga seau se obléga spre a face ceva ori a lasá.

Derivatiunea *legei* dela a *legá* corespunde mai de aproape cu conditiunile esentiali ale *legei*; pentru-că abstragundu dela legile naturali si legile positive divine, la facerea ori carei legi positive umane, din partea legislatorului se

¹⁾ S. Tom'a 1. 2. 9. 90. articl. I.

recere nu numai *prudencia*, că adeva se întielega, judece și prevedea că dispunerii sale corespundu binelui publicu și că atari merita a se observá de catra toti, ci și *auctoritate* seau *potere de jurisdictiune*, care cu alti termini se pote numí și *potere de a dispune*.

Aduca-se legile de ori cari prudenti seau întiepleți ai lumii, și ele totusi nu voru avé efectulu doritu, de nu va pasi celu ce are *potere de jurisdictiune*, celu ce are *auctoritate* și *potere de a oblegá* pre supusi la implinirea legiloru.

În urm'a principiului mai susu aretatu se ivesce de sene cestiunea, că ore pote *legislatorulu*, întielegu pre celu basericescu, impune seau dictá lege crestiniloru și preste voi'a seau placerea loru?

Da, noi afirmámu cumcă *legislatorulu* basericescu pote procede asia. Pentru comprobarea afirmatiunii nostre, — lasandu de una cam data alte argumente — ne provocámu la fapt'a seau esemplulu SS. apostoli, cari în comunu au impusu crestiniloru lege corespundietoria acelui tempu, legea de a se contení dela sange și sugrumatu¹⁾. Totu asia cetimu, că au facutu tote conciliiele, toti pontificii, imperatii binecredintiosi, și alti legislatori demni de tota laud'a, cari toti — fara de a cere placerea ori consensulu supusiloru sei — au adusu canone și legi, și au impusu observarea acelor'a chiaru și cu amenintierea de cele mai grele pedepse.

Ci se ne întorcemu la notiunile seau definitiunile legii umane; aci inse avemu de observatu, că pentru concordanti'a și nexulu strinsu ce existe în multe puncte între dreptulu civile romanu și între celu canonicu, aflámu consultu a permite definitiunile legii, asia precum se gasescu acele în corpulu dreptului civile romanu; și ast'a nu o facemu numai din curiositate, ci simplu și curatu din motivulu, că în decursulu pertractarei nostre avemu de cugetu în un'a ori alt'a cestiune a ne provocá la nobilulu cuprinsu alu aceloru definitiuni.

În corpulu dreptului civile romanu se producu trei definitiuni cu privire la lege.

1. *Papinianu* în cartea 1. a definitiunii dŃce:

„*Lex est commune praeceptum, virorum prudentium consultum: delictorum, quae sponte vel ignorantia contrahuntur, coercitio: communis reipublicae sponsio*“.
(*Legea este preceptu comunu, pusu prin deliberarea barbatiloru întiepleți: pedepsirea delictelor, cari se facu cu voi'a seau cu nescienti'a: securitatea republicei comune*).

2. *Marcianu* în cartea 1. a institutiuniloru dŃce:

Că și oratorulu Demostene asia o definesce:

„*Lex est, cui omnes obtemperare convenit tum ob alia multa, tum vel maxime eo, quod omnis lex inventum ac munus Dei est, decretum vero prudentum hominum, coercitio eorum, quae sponte vel involuntarie delinquantur: communis sponsio civitatis: ad cuius praescriptum omnes, qui in ea republica sunt, vitam instituere debent*“.
(*Legea este aceea, de care se cuvine că se asculte toti atátu pentru alte multe, câtu și mai alesu pentru aceea, căci ori ce lege este aflarea seau opulu și darulu lui Domnedieu, precum și otarirea omeniloru întiepleți, pedepsirea celoru ce gresiescu cu voi'a seau fara volia: garant'i'a statului: dupa alu carui prescriptu au se-si întocmesca viet'i'a toti celi ce suntu în acelu statu*).

¹⁾ Fapt. ap. 15.

3. Ci si *Chrysimu* filosofulu inaltei sapientie stoice in cartea compusa despre lege asia incepe:

„*Lex est omnium divinarum, et humanarum rerum regina. Oportet autem eam esse praesidem et bonis et malis, et principem et duces esse: et secundum haec, regulam esse justorum, et injustorum, et eorum, quae natura civilia sunt animantium, praeceptum quidem faciendorum, prohibitoricem autem non faciendorum*“ (Legea este regin'a tuturor lucrurilor divine si umane. Ea are se fia si facia de celi buni si facia de celi rei preside¹⁾ precum si principe si duce: si dupa acel'a ea are se fia regul'a celoru drepti si a celoru nedrepti, si a celoru ce din natur'a lor sunt civili, demandatoarea celoru ce sunt de a se face, si opritoarea celoru ce nu sunt de a se face)²⁾

Dara se vedemu ce d'cu si teologii cu privire la definitiunea legi.

Santulu *Tom'a* doctorulu angelicu cu care se unescu toti ceialalti teologi definesce legea cu cuvinte pucine, in cari se cuprinde multu. Elu o definesce asia: „*Lex est ordinatio rationis ad bonum commune, ab eo qui curam communitatis habet, promulgata*“ (Legea este dispunere ratiunabile adusa spre binele comunu si promulgata de acel'a, carele porta grigia de comunitate)³⁾.

Si intru adeveru legea este dispunere seau *ordinatiune ratiunabile*, pentru-cà ea este unu ce apartienutoriu ratiunei, p'ecum apare din SS. scripturi, unde se dice: „*Prin mine facatorii legiloru decida cele drepte*⁴⁾“, apoi a decide seau a delibera ce este dreptu se tiene de sfer'a ratiunei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'ar' poté inse opune, cà legea nu apartiene ratiunei, ci mai multu se reporta la vointia, pentru-cà ea mis'ca pre supusi, spre a face bine, si apoi a mis'ca la lucru se tiene proprie de vointia, ceea ce se confirma si prin sententi'a jurisperitului *Ulpianu*, carele dice: „*Quod principi placuit, legis habet vigorem*“⁵⁾ va se dica legea provine din vointi'a principelui.

Asia e, inse cu aceea distingerè, cà primulu principiu si prim'a regula a lucrarilor umane este ratiunea: acest'a este regulatoriulu vointiei si a mis'cariloru ei; prin urmare „*ceea ce a placutu principelui are vigore de lege*“, deca vointi'a principelui este regulata seau condusa de ratiune; si cu totu dreptulu, càci altcum vointi'a principelui cá neratiunabile nu este lege, nice merita a se considerá de atare. Legile neratiunabili in SS. scripturi se numescu legi nedrepte, si facatorii lor se amenintia cu pedepse eterne; cu respectu la atari legislatori profetulu dice: „*Vai celoru ce facu legi nedrepte*“⁶⁾. Pentru aceea si canonulu dice: „*Legem ratio commendat*“⁷⁾. Dar' se cercamu caus'a finale a legi.

(Va urmá)

¹⁾ Dandu adeca fiacaruia dupa faptele s'ale si anume celoru buni dandu-le premiu dupa merite, ér' celoru rei dictandu-le pedepse dupa demerite.

²⁾ Lib. 1. Pandect. de legib. Tit. III.

³⁾ S. Toma Summa Theolog. I. 2. 9. 90 artict. IV.

⁴⁾ Proverb. 8.

⁵⁾ Inst. Justinian. Lib. 1. Tit. II. §. 6.

⁶⁾ Isai'a 10.

⁷⁾ Can. V. Dist. I.

Datorinti'a preotului in tempu de epidemia.

Preotulu este parintele poporului seu, din care cauza limb'a nostra cea in multe privintie atátu de logica nu cunosce alta allocutiune speciale pentru preoti, de câtu cea de parinte, pre carea numai unu zelu prea mare de modernizare si una desconsideratiune a geniului limbei si ideiloru nostre sociali voiesce a o inlocuí cu alte titulaturi reci si uscate. Pusetiunea preotului de parinte alu poporului seu nice odata nu e asia grea, éra poporulu nice odata nu are atát'a lipsa de parintele seu cá in tempu de epidemia. Acést'a nu atát'a pentrucá in tempu de epidemia vieti'a trupésca a poporului este perichitata, câtu mai multu pentrucá e perichitata vieti'a sufletésca si mantuirea sufleteloru. Mortea seceza atunci fara indurare si fara deosebire. De alta data mortea totusi mai urméza unele legi. In tempu de epidemia inse este cu totul anarchica, din care cauza toti trebuie se fia pregatiti in totu minutulu a pasi in aintea judecatei lui Ddieu, si atunci preotulu trebuie se porte grige indoita si intreita, cá din celi ce i s'au concrediutu lui nice unulu se nu piera.

Prim'a detorintia dara a preotului in tempu de epidemia este a predicá cu tempu si fara tempu; éra in predica a indemná in prim'a linia mai cu sema la penitintia cá midiloculu celu mai abilu de preparare spre or'a mortei; dupa ace'a la rogatiune, elemosine si alte fapte bune, cá prin acele baremu câtu este cu potintia inca se satisfaca pentru pecate in lumea acést'a. Prin acést'a i va succéde a mantuí sufletele credintiosiloru sei, si i va pregatí pre toti spre or'a cea infricosiata a mortei si a judecatei. Alta datorintia sacra a preotului in tempulu acest'a estraordinariu este a administrá credintiosiloru sei cu totu zelulu si pietatea sacramintele moribundiloru. Spre scopulu acest'a nu este de ajunsu, deca va merge numai unde va fi chiamatu, cá in tempurile cele ordinare, ci trebuie in continuu se vigheze, unde este ore cine cuprinsu seu si numai in periculu de a fi cuprinsu de morbulu epidemicu, si numai decátu se alerge acoló. Confusiunea intre omeni pre tempu de epidemia este de comunu asia mare, câtu nu sciu ce se faca. Din caus'a acést'a preotulu trebuie se previna confusiunea acést'a prin ace'a, cá va merge elu de sine la celu morbosu, inca pana nu e chiamatu. Este fórte bine, deca va avé pre fia-care strada câte doi seuu trei omeni anume pusi spre ace'a, cá se-lu incunoscintieze numai decátu despre unulu fia-care morbosu. De sine se intielege, cá spre a poté satisface datorintiei acesteia, trebuie se abdica pre tempulu epidemiei de tote ocupatiunile private, cá *pastoriulu celu bunu si sufletulu seu si-lu pune pentru oi*. Aceste suntu primele lui datorintie spirituali facia cu poporulu seu.

Inse afara de aceste mai are si datorintie facia cu Ddieu. De comunu epidemiile aceste suntu pedépsa pentru pecate si midilocu pentru promovarea credintiei si a virtutei. Din caus'a acést'a preotulu este datoriu in tempu de epidemia a aduce in fia-care dtua sacrificiu liturgicu impaciuitoriu de mani'a justa alui Ddieu si a amintí la liturgia pre celi morti in decursulu epidemiei.

Va tiené rogatiuni publice, procesiuni la locuri de gratia, si va face si voturi solemne cu poporul seu. Istori'a ne spune, că pre calea acést'a de multe ori a succesu a imblândi pre Ddiu si a scapá de epidemía.

Inse pre langa datorintiele aceste sufletesci, preotulu mai are si datorintie trupesci facia cu poporul seu. Nemic'a nu dispune la epidemia asia tare cá fric'a. Din caus'a acést'a in continuu va indemná pre credintiosii sei la curagiu si pacientia aretandule, cá midiloculu preservativu celu mai aptu in contr'a epidemiei este netemerea de ea. Dupa ace'a se va ingrigi cá se implinésca cu totii prescrierile medicali de lipsa, se tiena in case si in tote locurile curatiani'a atátu de necessaria in tempu epidemicu, si se se observeze tote prescisele civili date spre curmarea reului seu spre impiedecarea latfnei lui. La aceste preotulu nu numai cá are se indenne poporul, ci se va ingrigi si pre câtu i este cu potintia, cá se se implinésca premergundu, se intielege de sine, in tote cu esemplulu seu.

Deca preotulu le va face tote aceste, atunci elu si a implinitu datorinti'a de pastoriu adeveratu. Celelalte sunt in man'a lui Domnedieu.

Isai'a profetulu si rationalismulu.

Capu VI.

Acestu capu prin insemnatatea, momentuositatea si sublimitatea s'a ne dà unu documentu palpabilu despre ace'a, cá esista multe lucruri ascunse mintei omenesci. — Lovesce acestu capu cá unu fulgeru pre rationalismulu trivagu si temerariu, precum si pre materialismulu crassu.

Pre câtu e de sublimu acestu capu, pre atátu este si de chiaru.

Testulu:

1. Si a fostu in anulu, in care a moritu imperatulu Ozi'a, vedít'am pre Domnulu siediendu pre scaunu inaltu si radicatu si plina cas'a de marirea lui.
2. Si Serafimii stau inpreginuru lui, siese aripi la unulu si siese aripi la altulu, si cu doue si-acoperiáu faci'a, si cu doue si-acoperiáu petiorele, si cu doue sburáu.
3. Si strigáu unulu catra altulu, si diceau: Santu, Santu, Santu este Domnulu Sabaoth, plinu este totu pamentulu de marirea lui.
4. Si s'a redicatu pragulu celu de susu alu usiei de viersulu, cu care strigáu, si cas'a s'a implutu de fumu.
5. Si am disu: o ticalosulu de mene, cá me-am umilitu, cá fiendu-cá sum omu, si buze necurate avendu, si pre imperatulu Domnulu Sabaoth l'am vediutu cu ochii mei.

Pre Domnedieu nime nu la vediutu nici odata dice S. Joanu Evangelistulu. Si apoi cum poté dice profetulu Isai'a, cá a vediutu pre Ddiu: pre insusi Domnulu Sabaoth?

Noi potemu vedé cu doue specii de ochi in ordinea naturala, va se dica cu ochii trupesci si cu ochii mintei; si dupa ace'a cu doue specii de ochi in ordinea supranaturala, va se dica cu ochii credintiei in lumea acést'a, si cu ochii vederei beatifice in lumea cealalta. Vederea cu ochii trupesci este cea mai inferioara, si acést'a o avemu comuna cu animalele. Vederea cu ochii mintei este cu unu gradu mai inalta, si acést'a o au numai omenii. Vederea

cu ochii credintiei este si mai inalta, si acést'a o au numai credintiosii. In fastigiulu, verfulu si culmea toturoru vederiloru inse este vederea beatifica in cealalta lume, care nu o au decâtu angerii si santii.

Care din aceste patru vederi o intielege profetulu Isai'a in loculu acest'a frumosu? Impregiurarea, cà profetulu ne spune anulu, in care a avutu vederea acést'a, ni areta, cà ea nu a fostu una ce durabilu, ci unu ce transeuntu, ce a duratu numai tempu scurtu. Tote vederile cele patru enumerate mai susu inse suntu acte durabili, si nu transeunti. Vederea cu ochii trupesci duréza pana la morte. Asemenea vederea cu ochii mintei. Vederea cu ochii credintiei duréza pana candu duréza credinti'a, éra vederea beatifica este fora capetu. Este dara certu cà profetulu nu intielege nice un'a din vederile aceste, ci una alta vedere cu totulu esceptionala.

Santulu Apostolu Paulu in epistol'a catra Corinteni inca vorbesce despre una audire analoga vederei acesteia a profetului, unde dice: *sciu pre unu omu inainte de acést'a cu 14 ani, care s'a rapitu pana la alu treilea ceru, au in sufletu, nu sciu, Ddieu scie, au in corpu, nu sciu, Ddieu scie, si a audítu acoló cuvinte, cari nu este iertatu omului a le grat.* Atátu s. Apostolu Paulu câtu si profetulu Isai'a vorbescu despre câte unu actu, care a duratu tempu scurtu; anume profetulu vorbesce despre una vedere scurta, éra s. Apostolu despre una audire scurta. Afora de ace'a s. Apostolu mai adauge, cà elu nu scie, óre intemplatu-s'a totu lucrulu acest'a in corpu seau in sufletu. Impregiurarile aceste doue ni areta noue calea, pre carea potemu aflá, ce vedere intielege profetulu nostru in loculu acest'a.

Arcanele lui Ddieu suntu necuprinse de mintea omenésca. Inaintea loru stá si mintea cea mai inalta cá in inaintea unei taine nepatrunse si nedescifrabili. Multe din arcanele aceste Ddieu le-a descoperitu omeniloru prin insusi Fiulu Seu, si totusi mintea omenésca nu le pote crede, deca Ddieu nu o va luminá cu grati'a sa. Incarnatiunea Fiului lui Ddieu, Rescumperarea pre cruce, fundarea basericei si altele suntu tote acte istorice, acte trecute, si totusi mintea nostra nu le pote crede si tiené de adeverate fora de grati'a lui Ddieu. Cu câtu va avé dara omulu mai mare lipsa de ajutoriulu si grati'a lui Ddieu, candu este vorb'a cá se cunósca arcanele venitorie alui Ddieu? Noi cele trecute nu le potemu crede fora ajutoriulu Ddieescu. Cum va poté crede si cunosce cineva fora acela-si ajutoriu cele venitorie? Câtu de mare a trebuitu se fia dara grati'a, ce o a datu Ddieu profetului Isai'a, cá se cunosca cele venitorie, si se le creda asiá precum cunoscemu noi si credemu cele trecute! Cà in introducere amu dtsu, cà elu cu câte-va sute de ani mai inainte a vorbitu despre Messi'a celu venitoriu asia de chiaru cá Evangelistii despre Messi'a celu trecut, asiá câtu elu este un'a adeverata minune a gratiei lu Ddieu, profetu si evangelistu totu de odata.

Inse chiaru pentru-cà grati'a acést'a data profetului Isai'a a fostu asia de mare si neindatinata, chiaru pentru ace'a a trebuitu se dureze tempu

scurtu. Natur'a nostra stricata prin pecatu, si inca neclarificata prin inviare este cu multu mai debila, decâtu cá se pota sustiené una atare abundantia, unu atare escesu de gratia. Celi trei santi Apostoli au vediutu numai schimbarea la facia a Mantuitoriului, si au caditu cu faciele la pamentu nepotendu suferi atât'a marire. Ma insusi profetulu nostru areta, câtu de greu a apesatu vederea acést'a pre umerii naturei sale celei omenesci inca supusa stricatiunei, de ora-ce dupa ce enaréza vederea acést'a esclama: „o ticalosulu de mine! cà fiendu omu, si buze necurate avendu, pre imperatulu Dlu Sabaoth l'am vediutu cu ochii mei!

Trei calități are dara vederea profetului Isai'a. Antâiu, cà a duratu tempu scurtu. A dou'a cà a fostu magnifica preste ori si ce intipuire omenésca. Si a trei'a, cà numai Ddieu scia, óre intemplatus'a vederea acést'a in corpu seau in sufletu. Una atare vedere se numesce cu terminu teologicu: *estasu*, si este statulu ecel'a, in care omulu rapita cu totulu din sfer'a naturei privesce pre Domnedieu cu unu ochiu de o parte multu mai superioru decâtu celu alu credintiei, de alta parte multu mai inferioru decâtu celu alu vederei beatifice. In statulu acesta scurtu omulu cunosce pre Ddieu in una mesura multu mai mare decâtu cum l'ar poté cunosce cu ori si care dintre cele trei vederi indatinat pana suntemu inca in trupulu acest'a peritoriu. In estasulu acest'a omulu pote se cunosca seau frumseti'a si marirea lui Ddieu mai pre susu de ori ce intipuire omenésca, asia câtu si cuvintele lipsescu in limb'a omenésca pentru descrierea loru, din care cauza dice S. Paulu in loculu citatu, cà: „a *audítu cuvinte, cari nu este iertatu omului ale gra'*“, va se dica nu le pote spune pentru sublimitate. In casulu acesta estasulu se numesce *estasu misticu*. Estasulu acest'a misticu lu intempinãmu din candu in candu prin viéti'a santiloru. Inse afora de ace'a omulu pote in estasulu acest'a cunosce si planurile cele venitorie alui Domnedieu, in câtu voiesce Domnedieu, si atunci estasulu se numesce: *estasu profeticu*. Estasulu acest'a profeticu este vederea ace'a, de care vorbesce in loculu acest'a profetulu Isai'a. In estasulu acest'a a vediutu elu lucrurile acele venitorie, pre cari le enaréza numai decâtu.

De unu atare estasu rationalistii nice nu voiescu se auda. Si pentru ce? Pentru cà dupa eli, totu ce nu pote omulu cuprinde cu mintea sa, este numai fantasía si halucinatiune de creri nesametosi. Si apoi toti celi ce au gustatu odata estasulu acest'a, marturisescu cu sinceritatea unui copilu, cà eli n'au fostu in stare a-lu cuprinde. Inse ore pre Ddieu potu-lu cuprinde rationalistii? De siguru nu! Deca mintea omenésca ar meditá ori si câtu, si deca si-ar mai luá in ajutoriu si imaginatiunea si fantasi'a cea ce sbora asia usioru, totusi in eternu nu va poté se-lu cuprinde. Si totusi rationalistii vorbescu despre Ddieu, desi nu-lu pota coprinde. Pentru ce néga atunci faptele cele extraordinari alui Ddieu, cum este estasulu, cari inca trebuescu se fia conformu naturei loru chiaru asia de necuprinse cá si Ddieu insusi? Pentrucà voidu tote a le mesurá numai cu ajutoriulu mintei, cadu in contradictiunea

ace'a că numai mintea nu o mesura cu ajutoriulu minței. Ddieu a pus toturor lucrurilor create mesura și margini, preste cari nu este iertatu a trece. Frumosu esprima adevēru acest'a psalmistulu candu dīce: „*Tu celu ce ai pusu marei hotaru, și in valurile ei carare neratacita!*” Mintea omenēscă ori și cātu de înalta este ea facia cu tote celelalte creaturi vediuțe, totuși -și are și ea marginile sale. Deca marginile nu le trece, atunci pote produce multe bune. Deca înse îngamfata de superbia trece preste ele, atunci retacesce și se pierde in unu caosu, că și vaporii aceia, cari manati prea tare de poterea espansiunei nu remanu între marginile atmosferei pamentului, unde prefacunduse in ploia fructifica pamentulu, ci trecandu din colo de atmosfera, se pierdu prin universu. Pentru ce nu mesura eli și mintea omenēscă dupa legea acēst'a a minței omenesci? Pentru ce o silescu eli se treca preste marginile ei, candu trebuescu se scia, că acoló se va pierde? Toti celi ce au gustatu ver odata estasulu acest'a le spunu sinceru, că acel'a trece preste tote potērele minței omenesci, și eli totuși lu néga, pentrucă nu-lu potu cuprinde cu mintea. Precum rationalistulu va ride de unu rusticu, audiendu că néga rotatiunea pamentului in jurulu sorelui, fiendu-că nu o pote cuprinde cu mintea sa cea necultivata, chiaru asia trebuescu se rida estaticii de rationalistii, ce néga estasulu, pentrucă eli nu-lu potu cuprinde cu mintea loru. Inse rationalistii néga nu numai estasulu, ci și lucrurile venitorie vediuțe de Profeti in ele. Cu negarea estasului inse le a fostu usioru, fiendu-că acel'a este unu ce subjectivu, care nu cade sub esperinti'a nostra. Lucrurile venitorie inse vediuțe de profeti in estasu, și implinite perfectu mai tardiu, suntu in vediulu lumēi, pre cari nu le pote ori și cine negá asia usioru. Éra in specie lucrurile venitorie mai cu sema cele despre Messi'a vediuțe de profetulu Isai'a in estasele lui, și scrise de însasi mân'a lui, că se remana că unu documentu pentru lumēa întrēga pana la capetulu ei, s'au implinitu asia de perfectu, cātu rationalistii nu au cutezatu a le negá numai simpliciter. Din caus'a acēst'a au alergatu la nenumerate ipotese, că se pota sterge din ele totu ce e necuprinsu, și se le degradeze la rangulu de una intēplare comuna. Mai antăiu au alergatu la negarea autentēiei loru, sustienendu că le a scrisu altu cinev'a și nu Isai'a. Ipotes'a acēst'a inse o au parasitu curundu, fiendu-că s'au convinsu, că standu odata certu faptulu profetēiei și a implinirei ei, este indiferentu ore chiamatul'a Isai'a pre profetulu respectivu seau altucum. Dupa ace'a au alergatu la alta ipotesa, sustienendu, că testulu scrieriloru lui s'au coruptu prin crestini, că se semene cu viēti'a lui Mes'i'a. Ipotes'a acēst'a a orbitu pucinu cu nouatea. Cercetandu inse in scrierile lui Isai'a, cum se afla acele la Jidovi, au affatu că consuna in tote cu scrierile lui cum se afla la crestini. Trecundu prin alte ipotese au ajunsu și la presumptiunea, că Evangelistii si-au formatu in Evangeliēle loru unu Messi'a idealu conformu celui descrisu de Isai'a, care inse n'a esistatu nice odata. Ipotes'a acēst'a in curundu a fostu resturnata, dupa ce li s'a aretatu rationalistilosu cu multa

eruditiune si agerime, că deca Evangelistii aru fi voitu se face acést'a, atunci Messi'a celu idealu ar' fi esttu cu totulu altumintrule din pen'a loru, fiendu-că ne ajutati de Ddieu numai cá omeni aru fi acomodatatu pre Messi'a altoru descrieri din Isai'a, si nu acelora la cari este acomodatatu. In urma crucisiandu mai multe ipoteze, au deslegatu lucrulu cu ace'a, că in casulu cu profetiele si in specie cu ale lui Isai'a avemu de a face cu una potere ore-careva ascunsa si necunoscuta omeniloru. Miseri rationalisti! Atunci pentru ce v'ati ostenitu? Au nu v'au spusu profetii, că poterea, cu ajutoriulu careia au profetitit eli, este cu totulu ascunsa si necuprinsa de mintea omenésca. Ati negatu esistenti'a unei poteri ascunse in profetulu nostru, pentru-că nu o ati cuprinsu cu mintea, si in urma totusi recunosceti insive una atare potere! (Va urmă).

Contemplatiune la resaritului sorelui

de *Petru Birt'a* parocu gr. cat. alu Halmăgiului.

Pre cine salutéza sorele, ce in splendore se ivesce in oriente si ascinde de a supr'a colineloru luminându lunci si campii? Pre cine salutéza acést'a linisce, ce asiá serbatoresce cuprinde la sfinu-i pre fiulu naturei?

Marimea Ta o anuciéza o Spirite eternu! pre Tine te lauda natur'a in tacere, Tie ti dăce si cânta multiamita paserea cerului. Tu esti poterea ce misica acestu universu. Tu rotesci pamentulu in giurulu osieloru sale, că se fia dăua si nopte. Tu ni areti stelele spre privire, că se ne cufundămu in oceanulu atotopotintiei Tale. Tu inoiesci lun'a esemplificanduni, cumcă si cunoscinti'a eului nostru pote cresce si pote scadá, inse nici cându nu pote fi nimicita.

O cătu de ferice me sentiu prin Tine cerescule Parinte! Tu carnuiesci lumea, că se mi fia speclulu bucurieloru mele, si deschidi in aintea mea cartea cea mare a naturei, că se inveti din trens'a intieptiune si că se-mi indulcescu inim'a cu dulceti'a nectarului cerescu!

Fii laudatu de mine o Domnitoriele in ceru si pre pamentu! fii preamaritu prin cantulu meu ce se aventa in aintea sorelui si ascinde pan' la inaltimea cerului azuriu!

Tempulu trece dilele de primavéra ale vietiei voru urmă succedându-se . . . si noptea se va ivi . . . veniv'a si ultim'a nopte a mea!

Parente alu naturei vedevoi eu ore si atunci sorele resarindu intocm'a cá si acumu?

Radiele sorelui stralucitoriu voru privi atunci numai de asupr'a osaminteloru miele cuprinse de recél'a mortei in negrulu momentu, inse spiritulu meu se va insoci cu corulu cerescu ascendinte pre aripe lihère la Tine o cerescule si bunule Parinte!

Dupa inchiarea foiei.

Excelenti'a S'ta Prea Sautitulu Metropolitu Dr. Ioanu Vancea a plecatu eri sera in 23 Fauru st. n. a. c. la Pest'a in caus'a proiectului de lege pentru scolele medie. Prea bunulu Domnedieu ascultandu rogatiunile totutoru credintiosiloru provinciei nostre se-lu însocésca cu ajutoriulu seu, si se-lu readuca in mđdilocu filoru sei, ce atăt'a-lu iubescu, si totu odată se binecventeze pasii sei cu mangaiere pentru sant'a nostra baserica si pentru iubit'a si multu cercetat'a nostra natiune.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipografi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Apelu catra autorii români.

Scopulu de capetenie alu societatei academice „Romani'a Juna“ a fostu totudeun'a si este desvoltarea membriloru pre terenulu literaturai nationale; celu mai inaltu' idealu — credemu noi — ce pote si trebuie se-lu urmaresca o junime, conscia de chiamarea sa. Cu rezultatele castigatè pana adi pre acestu terenu, ne place a ne mandri, càci ele forméza momentele cele mai placute din analele societàtii nòstre si ne incuragiéza la o activitate totu mai mare si a pasi totu inainte.

Pentru scopulu numitu societatea dispune de mai multe foi si de o biblioteca. Midilocenele materiale ale „Romaniei june“ suntu inse atâtu de modeste, încàtu numai o suma neinsemnata se pòte prelininà pre fie-care anu pentru procurarea diferiteloru opuri, ce aparu in literatur'a romana, si astfelu numai cu greu putemu stà in curentu cu tote misicàrile nòstre literarie.

Apelamu deci la marinimositatea tuturoru stimatiloru autori romani, se binevoiesca a darui pre sem'a bibliotecei nòstre câte unu esemplaru din scrierile D-loru, fia acelea de ori ce cuprinsu, si-i asiguramu, cà prin acést'a au contribuitu multu la acea opera marétiã, ce o numimu cultivarea junimei si care este menita se aduca in viitoriu cele mai frumoase ródè neamului romanu, ér' membrii „Romaniei june“ le va pastr'a in sufletu o recunoscintia sincera si multumiri adeverate.

Numai urmarita la fie-care pasu de spriginulu binevoitoriu alu Publicului romanu a potutu societatea nostra esistá pana acumu, si numai incuragiati de acelu spriginu vomu poté lucrá si de aci inainte pentru ajungerea scopuriloru inalte, ce le are „Romani'a juna“, si care necurmatu le urmarimu in sufletele nostre.

Adressa: VIII Lange-gasse Nr. 4.

Vien'a in 14 Fauru 1883.

Comitetulu „Romaniei june“:

J. J. Mer'a
presidentu.

Al. Pop'a
secretariu.